

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ה

שם השיעור : האם קיים משה את התחייבותו לפרעה?

שם המרצה (כתובת דוא"ל) – תמיר גרנות

רש"י שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק ג

(ג) פן יפגענו - פן יפגעך היו צריכים לומר, אלא שחלקו כבוד למלכות. פגיעה זו לשון מקרה מות היא:

אבן עזרא הפירוש הקצר שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק ג

(ג) פן יפגענו בדבר או בחרב - ואנחנו במצרים ונמות כולנו, גם אנחנו, גם אתם:

רמב"ן שמות (פרשת שמות) פרק ה פסוק ג

(ג) פן יפגענו - פן יפגעך היו רוצים לומר, אלא שחלקו כבוד למלכות. לשון רש"י. ורבי אברהם אמר פן יפגענו כולל אנחנו הישראלים גם אתה פרעה וכל מצרים. ולכן בראותם מכת בכורות אמרו כלנו מתים (להלן יב לג), כי נתברר להם דברי משה שאמר פן יפגענו בדבר, וגרשו אותם ללכת לזבוח. ואין דברו זה נכון, כי לא צוו לאמר שיהיה בישראל דבר או חרב אם לא יזבחו, והם לא ישנו בשליחות השם דבר:

חזקוני שמות (פרשת וארא) פרק ח פסוק כא

(כא) זבחו לאלהיכם בארץ כשראה פרעה שהפריש הקדוש ברוך הוא בינו ובין בני ישראל, נתן להם רשות לזבוח בארץ פן יפגענו הקדוש ברוך הוא בדבר.

רש"י שמות (פרשת בא) פרק י פסוק י

ראו כי רעה נגד פניכם - כתרגומו.

תרגום אונקלוס שמות (פרשת בא) פרק י פסוק י

(י) ואמר להון יהי כען מימרא דיי בסעדכון כד אשלא יתכון וית טפלכון חזו ארי בישא אתון סבירין למעבד לית קביל אפיכון לאסתחרא:

רשב"ם שמות (פרשת בא) פרק י פסוק י

(י) כי רעה נגד פניכם - אתם חושבים רעה בלבבכם.

רמב"ן שמות (פרשת בא) פרק י פסוק י

(י) כי רעה נגד פניכם - כתרגומו. זה לשון רש"י. ומה טוב היה שיפרשהו אלינו, והנוסחאות מן התרגום מתחלפות בו, יש שכתוב בהן ארי בישא דאתון סבירין למעבד לקבל אפיכון אסתחרת. ונראה לזאת הנוסחא שרצה אונקלוס לפרש הרעה שאתם חושבים לעשות ישבה נגד פניכם להעיד בכם שאתם רוצים לברוח, ... ויש נוסחאות כתוב בהן לקביל אפיכון לאיסתחרא, יאמר הנה הרעה הזאת מזומנת לשוב לנגד פניכם, כי עליכם תחזור, מלשון ולא תשוב נחלה (במדבר לו ז), לא תסתחר:

וזה כמדרש חכמים שאמרו באלה שמות רבה (יג ה) דרך הבחורים והזקנים לזבוח, שמא הקטנים והטף, מי שאומר דבר זה אין דעתו אלא לברוח, ראו כי אותה שאתם מבקשים לעשות, שיש בדעתכם לברוח, היא תשוב נגד פניכם שלא תצאו מכאן. כלומר מדה כנגד מדה.

ועוד מצאתי בו נוסחא אחרת לית קביל אפיכון לאסתחרא, יאמר אין בהכרת פניכם להסב הרעה אשר בלבבכם, כי הכרת פניכם ענתה בכם. ודרך הפשט דעו כי רעה נגד פניכם, עומדת וקרובה לבא עליכם מאתי, כי אגמול אתכם רעה בראותי שאתם חפצים לברוח:

אבן עזרא הפירוש הקצר שמות (פרשת בא) פרק יב פסוק לג

(לג) וטעם כי אמרו כלנו מתים הוא פי' פן יפגענו בדבר (שמות ה, ג). ועתה נתברר להם: